

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 8.12.2008
COM(2008) 819 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

**Rīcības plāns orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā (2009-2015). Ciešāka
sadarbība starp dalībvalstīm**

**{COM(2008) 818 galīgā redakcija}
{SEC(2008) 2956}
{SEC(2008) 2957}**

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Rīcības plāns orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā (2009-2015). Ciešāka sadarbība starp dalībvalstīm

1. IEVADS

2007. gada 31. maijā Komisija pieņēma paziņojumu par orgānu ziedošanu un transplantāciju¹. Šajā paziņojumā un tam pievienotajā ietekmes novērtējumā² minēti vairāki ierosinājumi rīcībai Kopienas un dalībvalstu līmenī, kas izstrādāti, lai palielinātu orgānu donoru skaitu visā ES un garantētu šo procedūru kvalitāti un drošumu.

Paziņojumā ierosināts dubults rīcības mehānisms — rīcības plāns, kas sekmē aktīvu koordinēšanu un sadarbību starp dalībvalstīm un ko papildina juridisks instruments, kurā norādīti galvenie kvalitātes un drošuma principi.

Pēc pirmā paziņojuma pieņemšanas Komisija sāka apspriešanos ar valstu ekspertiem un galvenajām iesaistītajām personām, lielāko uzsvāru liekot uz cilvēku orgānu ziedošanas un transplantācijas kvalitāti un drošuma prasībām un galvenajām prioritārajām jomām saistībā ar ierosināto rīcības plānu. Apspriešanās process palīdzēja Komisijai noteikt 10 prioritāros pasākumus, kuri sagrupēti atbilstīgi trim uzdevumiem:

- palielināt orgānu pieejamību;
- uzlabot transplantācijas sistēmu efektivitāti un pieejamību;
- uzlabot kvalitāti un drošumu.

2. CIEŠĀKA SADARBĪBA ORGĀNU ZIEDOŠANAS UN TRANSPLANTĀCIJAS JOMĀ

Līguma 152. panta 4. punkta a) apakšpunktā noteikts, ka EK var pieņemt saskaņojošus pasākumus, lai nodrošinātu orgānu drošumu un kvalitāti. Minētajā pantā (152. panta 2. punktā) arī noteikts, ka Kopienas pasākumi papildina valstu politiku, kas vērsta uz sabiedrības veselības uzlabošanu. Kopienai jāveicina dalībvalstu sadarbība minētajā pantā aprakstītajās jomās, vajadzības gadījumā atbalstot to pasākumus. Tāpēc dalībvalstīm jārīkojas saskaņoti ar Komisiju un jākoordinē valsts politika un programmas. Komisija, strādājot tandēmā ar dalībvalstīm, var pieņemt iniciatīvas, kas var būt noderīgas vai nepieciešamas šādas koordinēšanas veicināšanai.

Orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā ir milzīgas iespējas ES dalībvalstīm savstarpēji dalīties ar pieredzi un zināšanām. Šā rīcības plāna uzdevums ir stiprināt sadarbību starp dalībvalstīm, nosakot un izstrādājot vienotus mērķus un norādījumus, kopīgi pieņemtus rādītājus un kvalitātes standartus, ieviešot regulāru ziņošanu, kā arī apzinot labu praksi un izplatot to.

Kopienas līmeņa pasākumi papildinās dalībvalstu centienus uzlabot orgānu ziedošanas un transplantācijas kvalitāti un drošumu, cīnīties pret to, ka orgānu nepietiek, un optimizēt

¹ SEC(2007) 704 – SEC(2007) 705.

² Ietekmes novērtējums, kas papildina Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei “Orgānu ziedošana un transplantācija — politikas pasākumi ES līmenī”, http://ec.europa.eu/health/ph_threats/human_substance/documents/organs_impact_en.pdf

transplantācijas sistēmas. Izmantojot Kopienas instrumentus, īpaši Veselības programmu 2008.–2013. gadam, Komisija sniegs atbalstu dalībvalstīm.

3. PRIORITĀRIE PASĀKUMI ORGĀNU ZIEDOŠANAS UN TRANSPLANTĀCIJAS JOMĀ

Pēdējos gados Komisija ir daudz darījusi, lai saskaņā ar dažādām Kopienas programmām atbalstītu iniciatīvas orgānu transplantācijas jomā. Līdzfinansēti daudzi projekti³, kuru rezultāti veido ievērojamu zināšanu un informācijas daudzumu. Ir ļoti svarīgi turpināt līdzšinējo programmu laikā paveikto darbu, vajadzības gadījumā paplašinot tajā iesaistīto personu loku — piesaistot ne tikai dalībvalstis, bet arī citas ieinteresētās personas.

Komisija ir apkopojusi orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā gūto informāciju, zināšanas un pieredzi un izveidojusi izsmeļošu prioritāro pasākumu sarakstu. Šie mērķi un prioritārie pasākumi sagrupēti atbilstīgi trim minētajiem uzdevumiem. Savukārt rīcības plānā katrs prioritārais pasākums sadalīts vairākos apakšpasākumos, kas uzskaitīti pielikumā.

Katra dalībvalsts lems, kā jārikojas un kādi pasākumi jāveic, lai sasniegtu vēlamos mērķus; tos attiecīgi iekļaus katras valsts prioritāro pasākumu kopumos un saskaņā ar šo rīcības plānu izmantos kā pamatu, lai apspriestos, apmainītos ar pieredzi un apzinātu labu praksi. Valsts prioritāro pasākumu kopums tiks izstrādāts katrai valstij atsevišķi un īpaši pielāgots katras dalībvalsts konkrētajai situācijai.

3.1. Prioritārie pasākumi, lai palielinātu orgānu pieejamību

Patlaban orgānu pieprasījums visās dalībvalstīs pārsniedz pieejamo orgānu skaitu, un pieprasījums pēc tiem aug ātrāk nekā ziedoto orgānu skaits. Šobrīd Eiropas Savienībā vairāk nekā 56 000 pacientu gaida, kad būs pieejams piemērots donora orgāns⁴.

Dalībvalstu prakse un sasniegtie rezultāti ir ļoti atšķirīgi. Informācijas un labas prakses apmaiņa palīdzēs uzlabot orgānu pieejamības rādītājus valstīs, kurās orgānu pieejamība ir zema. Piemēram, ieviešot zināmus Spānijas sistēmas elementus Itālijā, izdevās būtiski palielināt ziedoto orgānu skaitu, un tas liecina, ka, mainot orgānu ziedošanas un ieguves organizāciju, var būtiski paaugstināt un saglabāt augstus orgānu ziedošanas rādītājus.

3.1.1. Lielāks skaits ziedotu orgānu no mirušiem donoriem, pilnībā izmantojot potenciālu

Konstatēts, ka uzlabojumi sarežģītajā procesā, sākot no donoru identificēšanas līdz orgāna transplantācijai, būtiski ietekmē ziedoto orgānu skaitu⁵. Dažu dalībvalstu panākumi orgānu pieejamības uzlabošanā lielā mērā bija atkarīgi no procesa organizācijas, kas liecina, ka daži orgānu ziedošanas procesa organizēšanas veidi labāk nekā citi varētu būt piemēroti, lai panāktu, ka orgāni kļūst pieejamāki⁶. Secināts, ka, kombinējot efektīvu orgānu donoru identificēšanas, apzināšanas un ieguves sistēmu, var palielināt orgānu ziedojumus no mirušiem donoriem. Konkrētāk, lai sekmētu orgānu ziedošanu un uzlabotu donoru apzināšanas rādītājus, ir ļoti svarīgi nodrošināt, lai slimnīcā būtu par orgānu ziedošanu atbildīga persona (transplantātu donoru koordinators), kuras galvenais pienākums ir izstrādāt proaktīvu donoru apzināšanas programmu⁷.

³ Projektu apraksts sniegts šim paziņojumam pievienotajā ietekmes novērtējumā.

⁴ Eiropas Padome (2007).

⁵ Skatīt, piemēram, *Roels et al.* (2002) un *Simini* (2000).

⁶ *ALLIANCE-O* (2007.b).

⁷ Eiropas Padomes ieteikums (Ieteikums (2005)11) par speciālistu, kas atbildīgi par orgānu ziedošanu, nozīmi un apmācību.

Tādēļ dalībvalstīm būtu jācenšas valsts prioritāro pasākumu kopumos iekļaut mērķi pakāpeniski iecelt **transplantātu donoru koordinatorus (1. prioritārais pasākums)** visās slimnīcās, kurās ir orgānu ziedošanas potenciāls. Šajā kontekstā Komisijai varētu būt koordinatora un uzraudzītāja loma, tāpēc dalībvalstis jāaicina paziņot Komisijai, cik slimnīcās ir iecelts transplantātu donoru koordinators. Pamatojoties uz šo galveno mērķi, rīcības plāna uzdevums ir turpmākajos plāna darbības gados palīdzēt izveidot starptautiski atzītus standartus transplantātu donoru koordinēšanas programmām un veicināt efektīvu apmācību programmu īstenošanu transplantātu donoru koordinatoriem⁸. Turpmākajos rīcības plāna posmos Komisijas un dalībvalstu uzdevums būtu izveidot Eiropas līmeņa vai starptautisku shēmu transplantātu koordinatoru akreditācijai.

Tikpat svarīgi ir veicināt **orgānu ziedošanas kvalitātes uzlabošanas programmas (2. prioritārais pasākums)** visās slimnīcās, kurās ir orgānu ziedošanas potenciāls. Būtībā šīs programmas ir visa orgānu ziedošanas procesa⁹ pašvērtējums, ņemot vērā slimnīcas un veselības sistēmas raksturlielumus. Programmas ļaus salīdzināt rezultātus un precīzi apzināt jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi. Tādējādi tiks veicināta arī īpašas metodikas pieejamība un apmācības par šo metodiku saistībā ar minētajām kvalitātes uzlabošanas programmām.

3.1.2. *Dzīvie donori kā papildinājums mirušajiem donoriem*

Dzīvi orgānu donori kā mirušo donoru papildinājums ir īstenojama alternatīva, lai uzlabotu transplantācijai paredzēto orgānu pieejamību. Tādēļ dalībvalstīm vajadzētu izmantot rīcības plānu, lai **veicinātu labas prakses apmaiņu par dzīvo donoru programmām (3. prioritārais pasākums)**.

Rīcības plāna uzdevums ir sekmēt altruistiskas ziedošanas programmas un dzīvo donoru reģistrācijas procedūru izstrādi, lai novērtētu un garantētu viņu drošību.

Komisija palīdzēs izstrādāt piemērotus instrumentus, lai sekmētu, ka pienācīgā apjomā tiek apkopota informācija par dzīva donora ziedojuma medicīniskajām, psiholoģiskajām, finansiālajām un sociālajām sekām gan īstermiņā, gan ilgtermiņā. Šī informācija kopā ar labas prakses apmaiņu starp dalībvalstīm par dzīvo donoru programmām varētu palīdzēt izstrādāt uz pierādījumiem balstītas norādījumus un konsensa dokumentus un risināt jautājumus saistībā ar dzīva donora izvēli, novērtēšanu un pasākumiem pēc ziedošanas. Lai veicinātu dzīvo donoru uzraudzību un veiktu pasākumus pēc ziedošanas, ir jāizveido šādu donoru reģistri. Visi minētie pasākumi jāveic saskaņā ar spēkā esošo Eiropas tiesisko regulējumu personas datu aizsardzības jomā, proti, Direktīvu 95/46/EK par datu aizsardzību.

3.1.3. *Izpratnes veicināšana sabiedrībā*

Spānijas sistēmas panākumi liecina, ka lieli ieguldījumi izpratnes veicināšanas kampaņās ne vienmēr nes gaidītos augļus. Liela nozīme ir tam, kādu specifisku informāciju sniedz medijiem — plašsaziņas līdzekļos sistemātiski jāizplata izsmeļoša informācija par orgānu ziedošanu un transplantāciju. Pētnieki apgalvo, ka Spānijā masu mediju iesaistīšanās orgānu ziedošanas jautājumā ļoti būtiski palīdzēja radīt pozitīvu sabiedrības attieksmi pret orgānu ziedošanu un transplantāciju¹⁰.

Ir pierādīts, ka pozitīvu lēmumu tiešām ziedot orgānus lielā mērā ietekmē tas, vai orgānu ziedošanas jautājums ir pārrunāts ar ģimeni. Ņemot vērā, ka sabiedrības izpratne un viedoklis ir ļoti svarīgs, lai palielinātu ziedoto orgānu skaitu, dalībvalstu komunikācijas stratēģijās par

⁸ ETPOD.

⁹ Eiropas Padomes ieteikums (Ieteikums (2006)16) par orgānu ziedošanas kvalitātes uzlabošanas programmām.

¹⁰ Matesanz un Miranda (2002). Skatīt arī Matesanz un Miranda (1996).

šo jautājumu noteiktu būtu jāiekļauj izglītošanas turpināšana. Cilvēki jāiedrošina runāt par orgānu ziedošanu un paziņot radniekiem savas vēlmes. Šķiet, ka Eiropā tikai 41 % iedzīvotāju orgānu ziedošanu ir pārrunājuši ģimenes lokā¹¹.

Tādēļ ir nepieciešams **uzlabot veselības jomas speciālistu un pacientu atbalsta grupu zināšanas un komunikācijas prasmes orgānu transplantācijas jomā (4. prioritārais pasākums)**. Izpratnes veicināšanas kampaņās jāietver informācija par iedzīvotāju un pacientu tiesībām saistībā ar orgānu ziedošanu un transplantāciju dažādās dalībvalstīs. Komisija var aktīvi līdzdarboties, palīdzot dalībvalstīm savākt šādu informāciju.

Arī iedzīvotāju mobilitāte krasāk iezīmē nepieciešamību **veicināt orgānu donoru identificēšanu visā Eiropā un pārrobežu ziedošanu Eiropā (5. prioritārais pasākums)**. Komisija palīdzēs dalībvalstīm izstrādāt identificēšanas mehānismus.

3.2. Prioritārie pasākumi, lai uzlabotu transplantācijas sistēmu efektivitāti un pieejamību

Lai gan ES valstīs ir attīstīti veselības aprūpes un orgānu transplantācijas pakalpojumi, joprojām vērojamas nozīmīgas atšķirības orgānu ziedošanas un transplantācijas pasākumu jomā. Acīmredzami, dažas organizācijas sistēmas darbojas sekmīgāk nekā pārējās. Tādējādi rīcības plāns sekmēs iniciatīvas, kas vērstas uz efektīvāko sistēmu apzināšanu, pieredzes apmaiņu un labas prakses veicināšanu, ņemot vērā vietējos raksturlielumus.

3.2.1. Transplantācijas sistēmu atbalstīšana un norādījumu izstrāde

Rīcības plānā dalībvalstis tiek aicinātas sekmēt transplantācijas sistēmu efektivitāti **(6. prioritārais pasākums)**. Lai to īstenotu, dalībvalstis 2009. gadā izstrādās valsts prioritāro pasākumu kopumu. Tas būs pamats vispārējam dalībvalstu novērtējumam attiecībā uz to, kā sasniegti iepriekšminētie kopīgie mērķi.

Pēc tam dalībvalstīm ciešā sadarbībā ar Komisiju būtu jācenšas izstrādāt vienotu rādītāju kopumu orgānu ziedošanas politikas uzraudzībai un metodiku katras dalībvalsts potenciāla novērtēšanai. Lai novērtētu transplantācijas sistēmu rezultātus, vienotā veidā ir jādefinē gan termini, gan metodika. Komisija palīdzēs dalībvalstīm sasniegt šo mērķi, konkrētāk, balstoties uz regulārajiem ziņojumiem, tā izdos *ad hoc* ieteikumus. Rīcības plānā dalībvalstis arī aicinātas veicināt mērķsadarbību projektos un salīdzinošās pārskatīšanas programmās, un tam vajadzētu būt daļai no brīvprātīga savstarpējas mācīšanās procesa. Salīdzinošajā pārskatīšanā tiks detalizēti izskatīta līdzšinējā politika, programmas vai iestāžu pasākumi, kas vairākos valsts prioritāro pasākumu kopumos apzināti kā laba prakse. Tas var izrādīties noderīgs instruments dalībvalstīm, lai izstrādātu un īstenotu efektīvāku un rentablāku politiku.

3.2.2. Orgānu apmaiņa starp dalībvalstīm

Orgānu apmaiņa starp dalībvalstīm jau šobrīd ir ierasta prakse. Tomēr būtiski atšķiras to orgānu skaits, kas savstarpēji apmainīti pār to dalībvalstu robežām, kuras ir izveidojušas iestādes un izstrādājušas noteikumus orgānu starptautiskai apmaiņai, piemēram, *Eurotransplant* un *Scandiatransplant*, un to orgānu skaits, kas savstarpēji apmainīti ar citām dalībvalstīm. *Eurotransplant* zonas dalībnieku savstarpējā apmaiņa veido 20 % no visiem ikgadēji transplantētajiem orgāniem (aptuveni 3300 orgānu), turpretī orgāni, kas ievesti vai izvesti no *Eurotransplant* zonas, veido tikai 2 %. Ja nav šādu visaptverošu apmaiņas

¹¹ Eirobarometra aptauja, 2006. gads.

nolīgumu, dalībvalstis savstarpēji apmainās ar krietni mazāku skaitu orgānu, taču šie rādītāji varētu uzlaboties, ja tiktu noslēgti divpusēji nolīgumi¹².

Šīs atšķirības apmaiņas rādītājos liecina, ka netiek izmantots viss orgānu apmaiņas potenciāls. Ja starp dalībvalstīm nenotiek orgānu apmaiņa, tad saņēmējiem, kuriem ir vajadzīgs reti pieejams donora orgāns, ir mazas izredzes to atrast, lai gan vienlaikus dažus donorus nepieņems, jo gaidīšanas sarakstos nebūs atbilstošu saņēmēju. Īpaši tas attiecas uz grūti ārstējamiem pacientiem (bērniem, neatliekamajiem pacientiem, pacientiem ar paaugstinātu jutīgumu, kuriem vajag īpašu saderību) un parasti arī uz mazām dalībvalstīm. Tādēļ rīcības plānā ir iekļauts uzdevums izveidot sistēmu vai struktūru, lai **apmainītos ar orgāniem neatliekamo un grūti ārstējamu pacientu vajadzībām (8. prioritārais pasākums)**. Šā pasākuma atbalstam saskaņā ar Komisijas norādēm būtu jāizveido IT rīks, ko finansē Kopiena. Turklāt Komisija palīdzēs dalībvalstīm izstrādāt strukturētu sistēmu, lai savstarpēji mainītos ar neizmantotajiem orgāniem.

3.2.3. ES līmeņa nolīgumi par transplantācijas medicīnas aspektiem

Rīcības plānā pausts stingrs atbalsts **ES līmeņa nolīgumiem par dažādiem transplantācijas medicīnas aspektiem (7. prioritārais pasākums)**. Sadarbība ir vislabākā metode, lai apspriestu kopīgas problēmas un ierosinātu vienotus un kopīgi izmantojamus risinājumus un uzraudzības mehānismus. Piemēram, dalībvalstis tiek aicinātas izstrādāt ES līmeņa nolīgumus, kuros atrunāti visi ar transplantācijas medicīnu saistītie aspekti saistībā ar pacientiem, kas nav Kopienas iedzīvotāji.

Šāda sadarbības metode šķiet īpaši lietderīga, lai konstatētu galvenās ar pacientu mobilitāti saistītās problēmas, jo īpaši pierobežas reģionos un mazajās dalībvalstīs. Rīcības plāns iesaka ieviest ES līmeņa nolīgumus, paredzot ES pacientu iekšējās mobilitātes pamatnoteikumus attiecībā uz transplantāciju un ievērojot pakalpojuma saņēmēja brīvas pārvietošanās principu, ko paredz EK līgums un Kopienas tiesību akti. Šādi nolīgumi veicinās attiecīgo procedūru īstenošanu praksē un risinās visas problēmas, kas saistītas ar transplantācijas sistēmu taisnīgu izmantošanu.

Ir jāveicina vienota izpratne par prioritātēm un stratēģijām saistībā ar nākotnes pētniecības programmām orgānu ziedošanas jomā, turklāt jāveicina arī transplantācija. Varētu apsvērt arī Eiropas transplantācijas pētniecības tīkla izveidi saskaņā ar ES līmeņa nolīgumu, kurā noteiktas kopīgas prioritātes un mērķi.

3.2.4. Orgānu kontrabanda

Ja vērojams orgānu trūkums, potenciāls blakusefekts var būt cilvēku orgānu kontrabanda. Orgānu kontrabanda var būt saistīta ar cilvēku tirdzniecību, kuras mērķis ir orgānu izņemšana — tas ir nopietns pamattiesību pārkāpums, konkrētāk, tiek aizskarta cilvēka cieņa un fiziskais veselums. Šādas darbības veic organizētas noziedzīgās grupas, kas jaunattīstības valstīs atrod un izseko donorus un izņem orgānus, pēc tam nododot tos saņēmējiem Eiropas Savienībā.

Lai gan ir pierādīts, ka vislabāk pret orgānu kontrabandu var cīnīties, palielinot pieejamo orgānu skaitu, rīcības plāns tomēr pieprasa, lai dalībvalstis izveido ES līmeņa nolīgumus ar mērķi uzraudzīt orgānu kontrabandas apjomus Eiropā. Tā kā par šo jautājumu trūkst izsmeļošas informācijas, dalībvalstīm, ieviešot šādus nolīgumus, kas paredz aktīvi sadarboties un apmainīties ar informāciju, būs vieglāk pētīt orgānu kontrabandu un vēlākā posmā arī rast labāko veidu, kā to kontrolēt.

¹² Piemēram, Itālija patlaban visvairāk orgānu apmaina ar Grieķiju un Slovākiju, ar kurām tā nesēn parakstīja divpusējus nolīgumus (skatīt *IGE* (2007)).

Vienlaikus Komisija no savas puses turpinās strādāt sadarbībā ar citām starptautiskajām organizācijām, piemēram, Eiropas Padomi un Pasaules Veselības organizāciju, lai kopā cīnītos pret orgānu kontrabandu.

3.3. Prioritārie pasākumi, lai uzlabotu kvalitāti un drošumu

Šiem pasākumiem būtu jāpapildina Eiropas tiesiskais regulējums, kas minēts Komisijas paziņojumā par Orgānu ziedošanu un transplantāciju¹³. Jaunais juridiskais instruments noteiks principus, kas vajadzīgi, lai izveidotu kvalitātes un drošuma pamatregulējumu visā ES, ieskaitot, piemēram, valstu kompetento iestāžu un citu attiecīgo struktūru izveidi.

3.3.1. Pasākumu pēc ziedošanas un reģistru pilnveidošana

Rīcības plāna uzdevums ir papildināt juridisko regulējumu, apkopojot informāciju **reģistros, kas sekmē pēctransplantācijas rezultātu novērtēšanu (9. prioritārais pasākums)**, tādā veidā palīdzot izstrādāt labu medicīnas praksi orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā. Ja pēctransplantācijas rezultātus atbilstīgi rīcības plāna ierosinājumam vērtēs, izmantojot vienotas terminu definīcijas un metodiku, tas (vajadzības gadījumā) varētu sekmēt ES līmeņa reģistru izveidi, un saskaņā ar spēkā esošo Eiropas tiesisko regulējumu par personas datu aizsardzību, konkrēti, Direktīvu 95/46/EK par datu aizsardzību, tas palīdzētu izstrādāt metodiku, lai salīdzinātu pēctransplantācijas pasākumu rezultātus saistībā ar jau izveidotajiem orgānu saņēmēju reģistriem.

Cenšoties palielināt transplantācijai pieejamo orgānu skaitu, būtu jāņem vērā arī iespēja izmantot paplašinātu donoru loku (iekļaujot donorus, kurus no medicīniskā viedokļa var apsvērt vienīgi īpašiem saņēmējiem un īpašos apstākļos). Līdz šim publicētā pieredze nav pietiekama, lai noteiktu drošuma robežas, tādēļ rīcības plāns iesaka izmantot vienotas terminu definīcijas un metodiku, lai palīdzētu noteikt pieņemamus riska līmeņus saistībā ar paplašināto donoru loku. Minētais informācijas apkopojums attiecīgi sekmēs pieņemamu riska līmeņu noteikšanu attiecībā uz paplašināto donoru loku.

Visbeidzot, šie pasākumi palīdzēs dalībvalstīm izstrādāt un veicināt labu medicīnas praksi orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā, balstoties uz rezultātiem.

3.3.2. Vienota akreditācijas sistēma

Rīcības plānā mēģināts izstrādāt arī metodiku, kas saskaņā ar ES tiesisko regulējumu palīdzētu dalībvalstīm akreditēt orgānu ziedošanas, ieguves un transplantācijas programmas. Ilgtermiņā tas palīdzētu ES līmenī izveidot **vienotu akreditācijas sistēmu orgānu ziedošanas/ieguves un transplantācijas programmām (10. prioritārais pasākums)** un nodrošināt atbalstu izcilības centriem.

4. SECINĀJUMI UN TURPMĀKIE PASĀKUMI

Lai palīdzētu dalībvalstīm risināt problēmas orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā, šajā rīcības plānā noteikti 10 prioritāri pasākumi. Rīcības plānā kā galvenais stratēģiskais elements izvirzīta ciešākas sadarbības veicināšana starp dalībvalstīm un labas prakses apmaiņa.

Sadarbība tiks balstīta uz vienotu mērķu un norāžu noteikšanu un izstrādi, kopīgi pieņemtiem kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem rādītājiem un kvalitātes standartiem, kā arī uz labas prakses apzināšanu un apmaiņu.

13

Pamatojoties uz minētajiem pasākumiem katrai dalībvalstij būtu jāizstrādā valsts prioritāro pasākumu kopums. Rīcības plāns būs pamats vispārējam dalībvalstu novērtējumam attiecībā uz to, kā sasniegti iepriekšminētie kopīgie mērķi. Lai novērtētu šā rīcības plāna efektivitāti, 2012. gadā notiks pasākumu vidusposma pārskatīšana.

I PIELIKUMS. KONKRĒTI IEROSINĀTIE PASĀKUMI

1. UZDEVUMS — PALIELINĀT ORGĀNU PIEEJAMĪBU	
1. MĒRĶIS DALĪBVALSTĪM JĀCENŠAS PILNĀ APMĒRĀ IZMANTOT MIRUŠO DONORU POTENCIĀLU	
1. prioritārais pasākums. Uzsvērt transplantātu donoru koordinātoru nozīmi visās slimnīcās, kurās ir orgānu ziedošanas potenciāls.	
1.1. pasākums. Valsts prioritāro pasākumu kopumā iekļaut mērķi slimnīcās pakāpeniski iecelt transplantātu donoru koordinātorus. Izstrādāt rādītājus šā pasākuma novērtēšanai.	Pasākumu veic dalībvalstis EK koordinē un uzrauga
1.2. pasākums. Veicināt starptautiski atzītu standartu izveidi attiecībā uz transplantātu donoru koordinēšanas programmām.	Pasākumu veic EK
1.3. pasākums. Veicināt efektīvu apmācību programmu īstenošanu transplantātu donoru koordinātoriem.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
1.4. pasākums. Veicināt valsts līmeņa vai starptautisku akreditācijas shēmu izstrādi attiecībā uz transplantātu donoru koordinātoriem.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
2. prioritārais pasākums. Veicināt kvalitātes uzlabošanas programmas visās slimnīcās, kurās ir orgānu ziedošanas potenciāls.	
2.1. pasākums. Valsts prioritāro pasākumu kopumā iekļaut mērķi pakāpeniski ieviest kvalitātes uzlabošanas programmas slimnīcās. Izstrādāt rādītājus šā pasākuma novērtēšanai.	Pasākumu veic dalībvalstis EK koordinē un uzrauga
2.2. pasākums. Veicināt īpašas metodikas pieejamību attiecībā uz kvalitātes uzlabošanas programmām un apmācības par šo metodiku.	Pasākumu veic dalībvalstis EK koordinē un uzrauga
2. MĒRĶIS DALĪBVALSTĪM, BALSTOTIES UZ LABU PRAKSI, JĀVEICINA DZĪVU DONORU PROGRAMMAS	
3. prioritārais pasākums. Labas prakses apmaiņa starp dalībvalstīm par dzīvo donoru programmām. Atbalsts dzīvo donoru reģistriem.	
3.1. pasākums. Valsts prioritāro pasākumu	Pasākumu veic dalībvalstis

kopumā iekļaut dzīvajiem donoriem adresētu altruistisku ziedošanas programmu veicināšanu, kurās iestrādāti drošības pasākumi attiecībā uz dzīvo donoru aizsardzību un orgānu kontrabandas novēršanu.	EK koordinē un uzrauga
3.2. pasākums. Veicināt dzīvo donoru reģistru izveidi, lai novērtētu un garantētu viņu veselību un drošību.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
3. MĒRĶIS VEICINĀT SABIEDRĪBAS IZPRATNI PAR ORGĀNU ZIEDOŠANU	
4. prioritārais pasākums. Uzlabot veselības jomas speciālistu un pacientu atbalsta grupu zināšanas un komunikācijas prasmes orgānu transplantācijas jomā.	
4.1. pasākums. Valsts prioritāro pasākumu kopumā atzīt, ka plašsaziņas līdzekļiem ir būtiska loma un ka nepieciešams sniegt sabiedrībai plašāku informāciju par šiem jautājumiem.	Pasākumu veic dalībvalstis EK koordinē un uzrauga
4.2. pasākums. Veicināt komunikācijas prasmju pilnveidošanas programmas, kas adresētas veselības jomas speciālistiem un pacientu atbalsta grupām, saistībā ar orgānu transplantāciju.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
4.3. pasākums. Valsts līmenī (kompetentās iestādes) organizēt regulāras sanāksmes ar žurnālistiem un sabiedrības viedokļa veidotājiem, un cīnīties pret negatīvu publicitāti.	Pasākumu veic dalībvalstis EK koordinē un uzrauga
5. prioritārais pasākums. Veicināt orgānu donoru identificēšanu visā Eiropā un pārrobežu ziedošanu Eiropā.	
5.1. pasākums. ES līmenī apkopot un izplatīt informāciju par iedzīvotāju tiesībām saistībā ar orgānu ziedošanu.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
5.2. pasākums. Izstrādāt mehānismus, lai veicinātu pārrobežu donoru identificēšanu.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK

2. UZDEVUMS — UZLABOT TRANSPLANTĀCIJAS SISTĒMU EFEKTIVITĀTI UN PIEEJAMĪBU	
4. MĒRĶIS ATBALSTĪT TRANSPLANTĀCIJAS SISTĒMAS UN SNIEGT NORĀDĪJUMUS PAR TĀM, LAI PANĀKTU LIELĀKU EFEKTIVITĀTI UN PIEEJAMĪBU	
6. prioritārais pasākums. Stiprināt orgānu ziedošanas un transplantācijas organizācijas sistēmas ES dalībvalstīs.	
6.1. pasākums. Valsts prioritāro pasākumu kopumā iekļaut ekspertu komitejas <i>ad hoc</i> ieteikumus dalībvalstīm, balstoties uz regulāriem ziņojumiem.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
6.2. pasākums. Veicināt mērķsadarbību projektos un salīdzinošo pārskatīšanu.	Pasākumu veic EK
6.3. pasākums. Novērtēt struktūrfondu un citu Kopienas instrumentu izmantojumu transplantācijas sistēmu izveidē.	Pasākumu veic EK
6.4. pasākums. Veicināt references centru sadarbības tīklus.	Pasākumu veic EK
7. prioritārais pasākums. Veicināt ES līmeņa nolīgumu slēgšanu par transplantācijas medicīnas aspektiem.	
7.1. pasākums. Saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem izstrādāt ES līmeņa nolīgumus par pamatnoteikumiem attiecībā uz pacientu iekšējo mobilitāti ES un transplantāciju.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
7.2. pasākums. Izstrādāt ES līmeņa nolīgumu par visiem jautājumiem, kas saistīti ar transplantācijas medicīnu pacientiem, kas nav Kopienas iedzīvotāji.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
7.3. pasākums. Izstrādāt ES līmeņa nolīgumu par orgānu kontrabandas kontroli.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
7.4. pasākums. Izstrādāt ES līmeņa nolīgumu par kopīgām prioritātēm un stratēģijām attiecībā uz nākotnes pētniecības programmām.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
8. prioritārais pasākums. Veicināt orgānu apmaiņu starp valstu iestādēm.	
8.1. pasākums. Novērtēt kārtību attiecībā uz	Pasākumu veic EK un

neizmantoto orgānu piedāvāšanu citām valstīm.	dalībvalstis
8.2. pasākums. Izstrādāt kārtību, kādā notiek orgānu apmaiņa neatliekamiem un grūti ārstējamiem pacientiem.	Pasākumu veic EK un dalībvalstis
8.3. pasākums. Izstrādāt IT rīkus iepriekšminēto pasākumu atbalstam.	Pasākumu veic EK un dalībvalstis
3. UZDEVUMS — UZLABOT KVALITĀTI UN DROŠUMU	
5. MĒRĶIS UZLABOT ORGĀNU ZIEDOŠANAS UN TRANSPLANTĀCIJAS KVALITĀTI UN DROŠUMU	
9. prioritārais pasākums. Pēctransplantācijas rezultātu novērtēšana.	
9.1. pasākums. Izstrādāt vienotas terminu definīcijas un metodiku transplantācijas rezultātu novērtēšanai.	Pasākumu veic EK
9.2. pasākums. Izveidot reģistru vai reģistru tīklu attiecībā uz pēctransplantācijas pasākumiem orgānu saņēmējiem.	Pasākumu veic dalībvalstis un EK
9.3. pasākums. Veicināt vienotu terminu definīciju un metodikas izstrādi, lai palīdzētu noteikt pieņemamus riska līmeņus saistībā ar paplašināto donoru loku.	Pasākumu veic EK
9.4. pasākums. Izstrādāt un veicināt labu medicīnas praksi orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā, balstoties uz rezultātiem, tostarp attiecībā uz paplašināto donoru loku.	Pasākumu veic EK
10. prioritārais pasākums. Veicināt vienotas akreditācijas sistēmas izveidi orgānu ziedošanas/ieguves un transplantācijas programmām.	